

Kontiolahden Lehmon esiselvitys

USVA ENERGIA

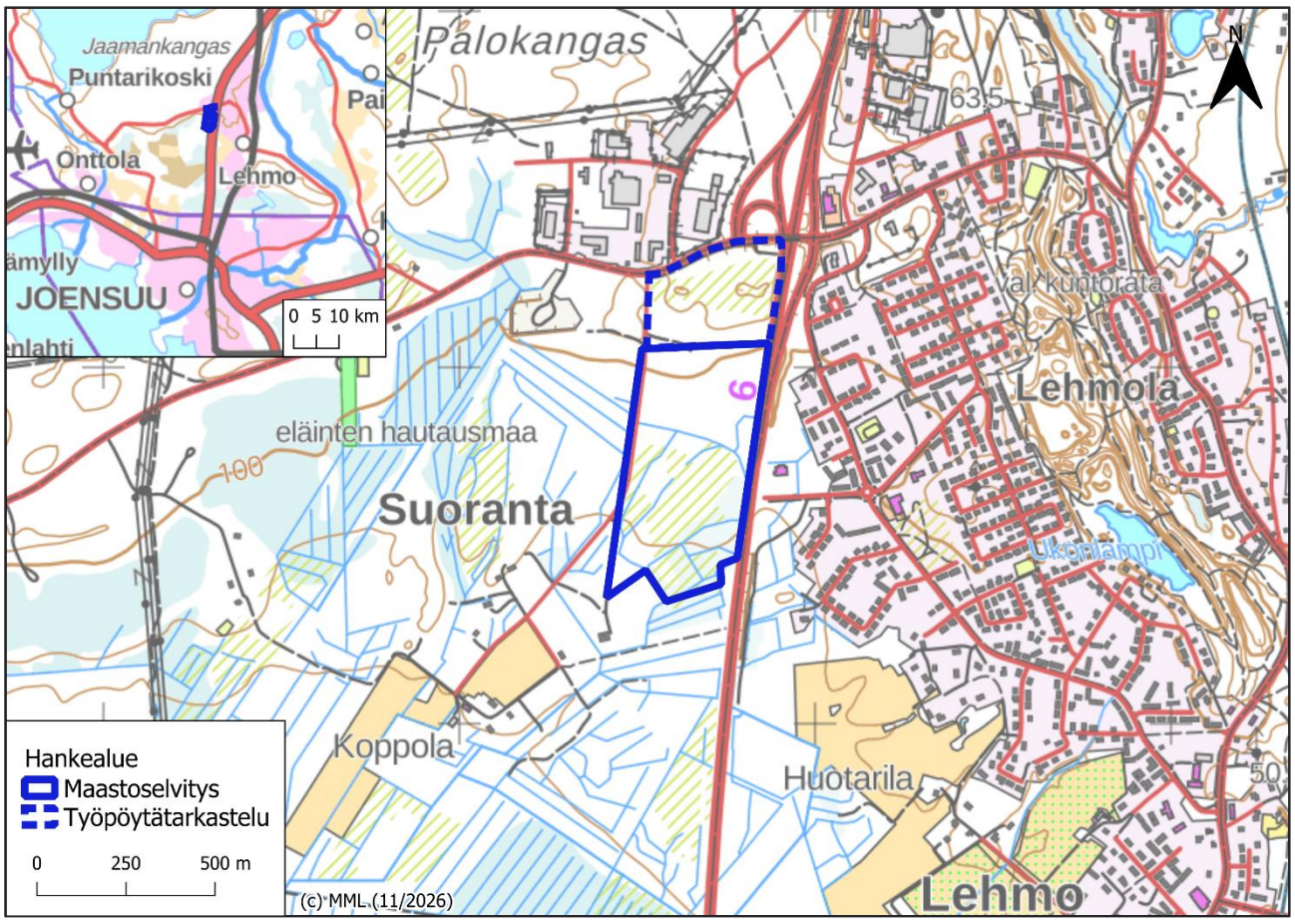
4.11.2026

Sisällysluettelo

1. Johdanto **1**
2. Lähtötiedot **2**
3. Menetelmät ja epävarmuustekijät **3**
4. Tulokset **3**
4.1. Selvitysalueen yleiskuvaus 3
4.2. Luonnonarvojen esiintymispotentiaali 3
4.2.1. Kasvillisuus ja luontotyypit *3*
4.2.2. Linnusto *4*
4.2.3. Lepakot *5*
4.2.4. Muut direktiivilajit *6*
5. Yhteenveto **6**
6. Lähdeluettelo **7**

1. Johdanto

Tämä raportti käsittelee Usva Energian Lehmon datakeskushanketta ja siihen liittyvän luontoarvojen esiselvityksen tuloksia. Usva Energia suunnittelee Lehmon datakeskusta Kontiolahdelle, noin 10 kilometrin päähän kunnan keskustaajamasta (Kuva 1). Ecobio Oy toteutti Usva Energian tilauksesta hankealueelle esiselvityksen. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa hankkeen toteuttamiskelpoisuuden kannalta merkittävät selvitysalueella potentiaalisesti esiintyvät lain turvaamat lajit ja luontotyypit sekä arvioida niiden mahdolliset vaikutukset hankkeen jatkosuunnitteluun. Selvitys toteutettiin vuoden 2026 loka- marraskuussa. Luontoselvitykset ja raportoinnin toteutti Marianne Uusi-Illikainen (FM ekologia, Luontokartoittaja EAT). Laadunvarmistuksesta vastasi Valtteri Lehto (FM, ekologia ja evoluutiobiologia).

Kuva 1: Lehmon hankealue sijaitsee Kontiolahden eteläosassa.

2. Lähtötiedot

Esiselvityksen toteuttamisessa ja raportoinnissa on seurattu soveltuvin osin Suomen ympäristökeskuksen esittämiä yleisiä ohjeistuksia (Mäkelä ja Salo 2024) sekä lajikohtaisia viranomaisohjeita (Nieminen & Ahola, 2017).

Selvitysten kohdelajien karkeistamattomat havaintotiedot selvitysalueella ja sen lähiympäristössä pyydettiin Suomen Lajitietokeskuksesta (Suomen Lajitietokeskus 2026) vuodesta 1990 alkaen. Aineistopyynnössä haettiin havainnot uhanalaisista (EN – erittäin uhanalaiset, CR – äärimmäisen uhanalaiset, VU – vaarantuneet, NT – silmälläpidettävät) lajeista, EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeista ja lintudirektiivin muuttolinnuista, erityisesti suojeltavista lajeista (LSA 1997/160, liite 4 2021/521), EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeista ja rauhoitetuista kasvilajeista. Havainnot pyydettiin noin 2 kilometrin säteeltä.

Suomen Lajitietokeskuksen lisäksi Pohjois-Karjalan lintutieteelliseltä yhdistykseltä (PKLTY) pyydettiin aikaväliltä 1.1.2016–15.10.2026 Tiira-lintutietopalveluun merkityt huomionarvoisiksi arvioitujen lintulajien havainnot, jotka sijoittuivat selvitysalueelle tai sen läheisyyteen. Seuraavista lajeista pyydettiin havainnot 2 km säteeltä selvitysalueesta:

Alli, Allihaahka, Ampuhaukka, Arosuohaukka, Etelänkiisla, Etelänsuosirri, Haahka, Haapana, Haarahaukka, Harmaahaikara, Harmaalokki, Harmaapäätikka, Harmaasorsa, Heinäkurppa, Heinätavi, Helmipöllö, Hiirihaukka, Hiiripöllö, Huuhkaja, Härkälintu, Idänuunilintu, Isokoskelo, Isosirri, Jouhisorsa, Jänkäkurppa, Jänkäsirriäinen, Kaakkuri, Kanahaukka, Kangaskiuru, Kalatiira, Kapustarinta, Karikukko, Kaulushaikara, Kehrääjä, Keltavästäräkki, Keräkurmitsa, Kilju-hanhi, Kiljukotka, Kirjokerttu, Kivitasku, Koskikara, Kuhankeittäjä, Kuikka, Kultasirkku, Kuningaskalastaja, Kuovisirri, Kurki, Kuukkeli, Lampiviklo, Lapasorsa, Lapasotka, Lapinpöllö, Lapinkirvinen, Lapinsirri, Lapintiira, Lapinuunilintu, Laulujoutsen, Liejukana, Liro, Luhtahuitti, Maakotka, Mehiläishaukka, Meri-kotka, Merilokki, Merisirri, Metso, Metsähanhi, Mustakurkku-uikku, Mustalintu, Mustapyrstökuiri, Mustatiira, Mustaviklo, Muuttohaukka, Naurulokki, Niittysuohaukka, Nokikana, Nuolihaukka, Palokärki, Peltopyy, Peltosirkku, Piekana, Pikkuhuitti, Pikkujoutsen, Pikku-kultarinta, Pikkukuovi, Pikkulepinkäinen, Pikkulokki, Pikkusieppo, Pikkusirri, Pikkutiira, Pikku-uikku, Pilkkasiipi, Pohjansirkku, Pohjantikka, Pulmussirri, Punajalkaviklo, Punakuiri, Punasotka, Pyy, Rantakurvi, Rastaskerttunen, Riekko, Riskilä, Ristisorsa, Ruisrääkkä, Ruokki, Ruokosirkkalintu, Ruskosuohaukka, Räyskä, Selkälokki, Sepelhanhi, Sepelrastas, Sinipyrstö, Sinisuohaukka, Sitruunavästäräkki, Suokukko, Suo-pöllö, Suosirri, Sääksi, Teeri, Tukkasotka, Tundrahanhi, Tundrakurmitsa, Tunturihaukka, Tunturikihu, Tunturikiuru, Turkinkyyhky, Turturikyyhky, Tuulihaukka, Tunturihaukka, Tunturipöllö, Törmäpääsky, Uivelo, Valkoposkihanhi, Valkoselkätikka, Varpuspöllö, Vesipääsky, Viiriäinen, Viirupöllö, Virtavästäräkki, Vuorihemppo

Esiselvityksen lähtötietoina käytettiin myös Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakuva-aineistoja, Metsäkeskuksen hila-aineistoja, metsävarakuvioita ja metsälain 10 §:n erityisen tärkeitä elinympäristökohteita koskevia avoimia paikkatietoaineistoja sekä Suomen ympäristökeskuksen kansallisia paikkatietorajapintoja sekä avoimia, ladattavia paikkatietoaineistoja.

3. Menetelmät ja epävarmuustekijät

Esiselvitys toteutettiin pääosin paikkatietoaineistoja tarkastelemalla. Paikkatietoaineistoista saatua tietoa täydennettiin maastokäynnillä 15.10.2026. Maastokäynnillä selvitysalueen eteläisempi osa (Kuva 1) kuljettiin läpi havainnoiden alueen luontoarvoja yleispiirteisesti sekä arvioiden huomionarvoisten luontotyyppien ja lajiston esiintymispotentiaalia. Maastokäynnin jälkeen selvitysalue laajentui pohjoiseen. Pohjoisella osa-alueella esiselvitys tehtiin kokonaisuudessaan työpöytätyönä kartta- ja lähtötietotarkasteluun pohjautuen. Lähtötietotarkastelun ja maastokäynnin perusteella laajentuneen pohjoisosan luonnonpiirteiden ei arvioida merkittävästi eroavan maastossa selvitetystä kaava-alueen eteläosasta, joten työpöytätarkastelun ei arvioida jättäneen merkittäviä epävarmuustekijöitä esiselvityksen johtopäätöksiin.

Jatkoselvitysten tarvetta arvioitiin saatavilla olevan paikkatietoaineiston, kartta- ja ilmakuvatarkasteluiden sekä maastossa tehtyjen havaintojen perusteella. Osalla huomionarvoisista lajeista maastokäynti ajoittui optimaalisen selvitysajankohdan ulkopuolelle, mutta alueen potentiaali huomionarvoisille lajeille sekä alueen luonnon yleiskuva ja huomionarvoisten luontotyyppien esiintyminen voitiin kartoittaa ilman merkittäviä epävarmuustekijöitä.

4. Tulokset

4.1. Selvitysalueen yleiskuvaus

Kasvitieteellisessä aluejaossa hankealue sijoittuu eteläboreaaliselle vyöhykkeelle (2b, Järvi-Suomi). Suokasvillisuusvyöhykkeiden osalta alue sijoittuu Pohjois-Karjalan vietto- ja rahkakeitaiden alueelle (2b). Selvitysalueen metsät ovat pääosin tuoreen ja kuivahkon kankaan metsiä sekä ravinteisuudeltaan vastaavia turvekankaita. Alueen metsät ovat kauttaaltaan metsätalouskäytössä ja voimakkaasti muokattuja. Puusto on pääosin nuorta ja noin puolet alueesta on avohakkuuta tai hyvin nuorta taimikkoa. Selvitysalueella historiallisesti esiintyneet suot on kuivattu ojituksella ja otettu metsätalouskäyttöön.

Selvitysalue sijoittuu kansallisesti tärkeiden lintualueiden (FINIBA) sekä maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden (MAALI) ulkopuolelle. Lähimmät FINIBA- ja MAALI-alueet sijaitsevat Höytiäisen kanavan suistossa selvitysalueelta noin 7 kilometriä lounaaseen ja Kangasvedellä noin 9,5 kilometriä selvitysalueelta koilliseen. Selvitysalueen lähistölle ei sijoitu lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita (Natura SPA) tai kansainvälisesti tärkeitä lintualueita (IBA). Selvitysaluetta lähimmät Natura SPA-alueet ovat Mattisenlahti noin 11 kilometriä ja Särkijärvi noin 24 kilometriä lounaaseen. IBA-alueista lähinnä selvitysaluetta sijaitsee Pitkäranta, jonka etäisyys selvitysalueeseen on noin 9,7 kilometriä. Selvitysalueen yli kulkee valkoposkihanhen, tundrahanhen ja kuikkalintujen syysmuuton pääreitti sekä piekanan ja kuikkalintujen kevätmuuton pääreitti (Lehtiniemi & Toivanen 2023).

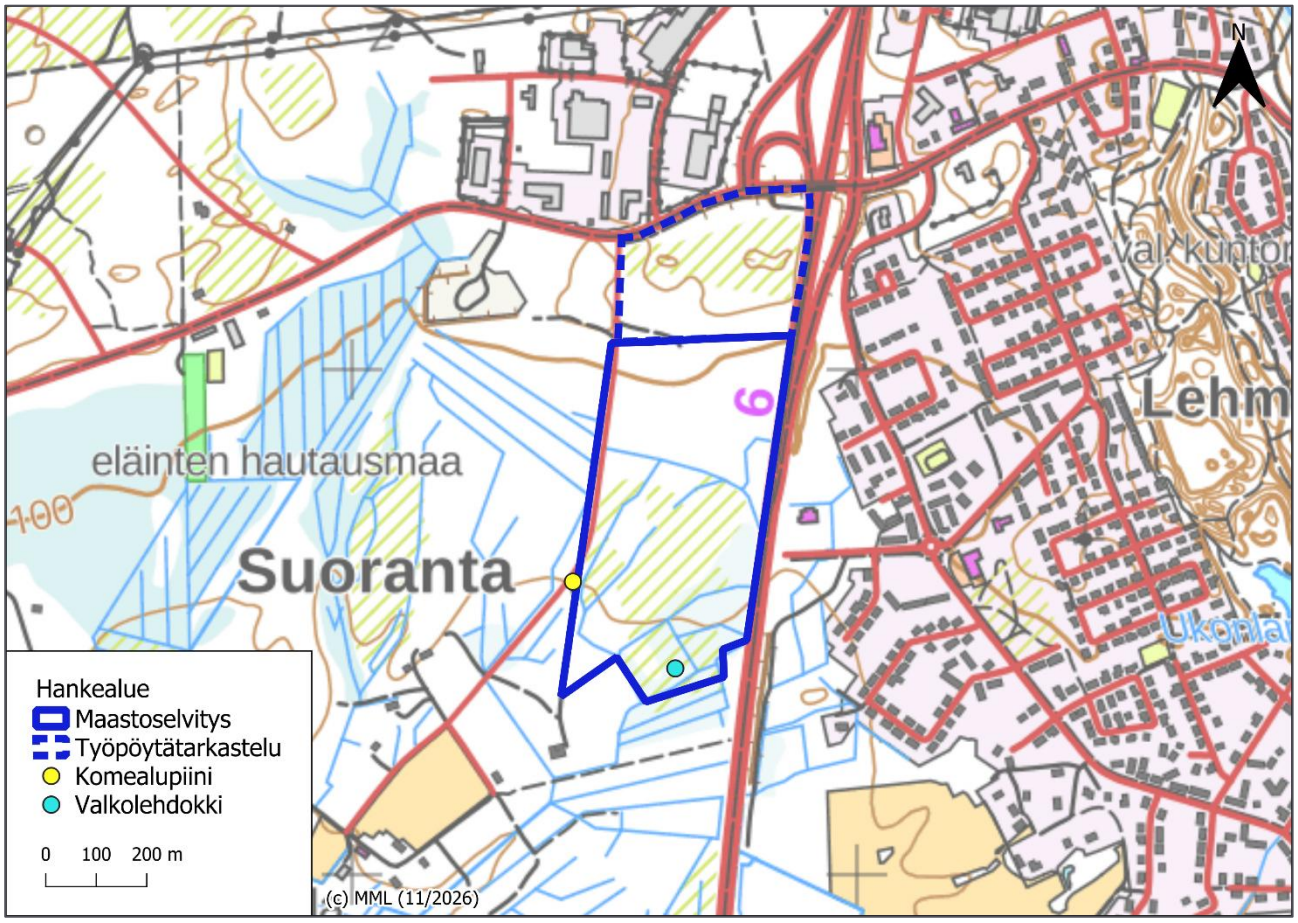
4.2. Luonnonarvojen esiintymispotentiaali

4.2.1. Kasvillisuus ja luontotyypit

Selvitysalueen metsät ovat pääosin nuorta ja varttunutta talousmetsää. Osa alueesta on hyvin nuorta taimikkoa ja avohakkuualuetta. Selvitysalueen pohjoisosassa on pienialaisesti varttunutta metsää, jossa on joitain luonnontilaisen metsän piirteitä, kuten lahopuuta. Esiselvityksen

perusteella selvitysalueella ei sijaitse huomionarvoisia luontotyyppejä. Selvitysalueen pohjoisosan kattavilla havaintoruuduilla on Suomen lajitietokeskuksen (2026) aineistojen perusteella tehty aiempia havaintoja kolmesta huomionarvoisesta kasvilajista, jotka kaikki on luokiteltu silmälläpidettäviksi. Havaintoaineiston perusteella selvitysalueen pohjoisosan kattavalla alueella on havaittu ahokissankäpälää (*Antennaria dioica),* peltosauramoa (*Anthemis arvensis*) ja kesämaitiaista (*Leontodon hispidus*).

Maastossa selvitysalueella havaittiin yksi koko maassa rauhoitetun (LSA 2023/1066) valkolehdokin (*Platanthera bifolia*) esiintymä (Kuva 2). Luonnonsuojelulain 74 §:n mukaisesti ” Rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää.” Lisäksi selvitysalueen länsireunalla tehtiin havainto kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi säädetyn komealupiinin (*Lupinus polyphyllus*) esiintymästä. Selvitysalueella suositellaan tehtäväksi kasvillisuusselvitys, jossa kartoitetaan huomionarvoisten kasvilajien esiintyminen ja esiintymien laajuus alueella.

Kuva 2: Lehmon selvitysalueelta esiselvityksessä tehdyt kasvihavainnot.

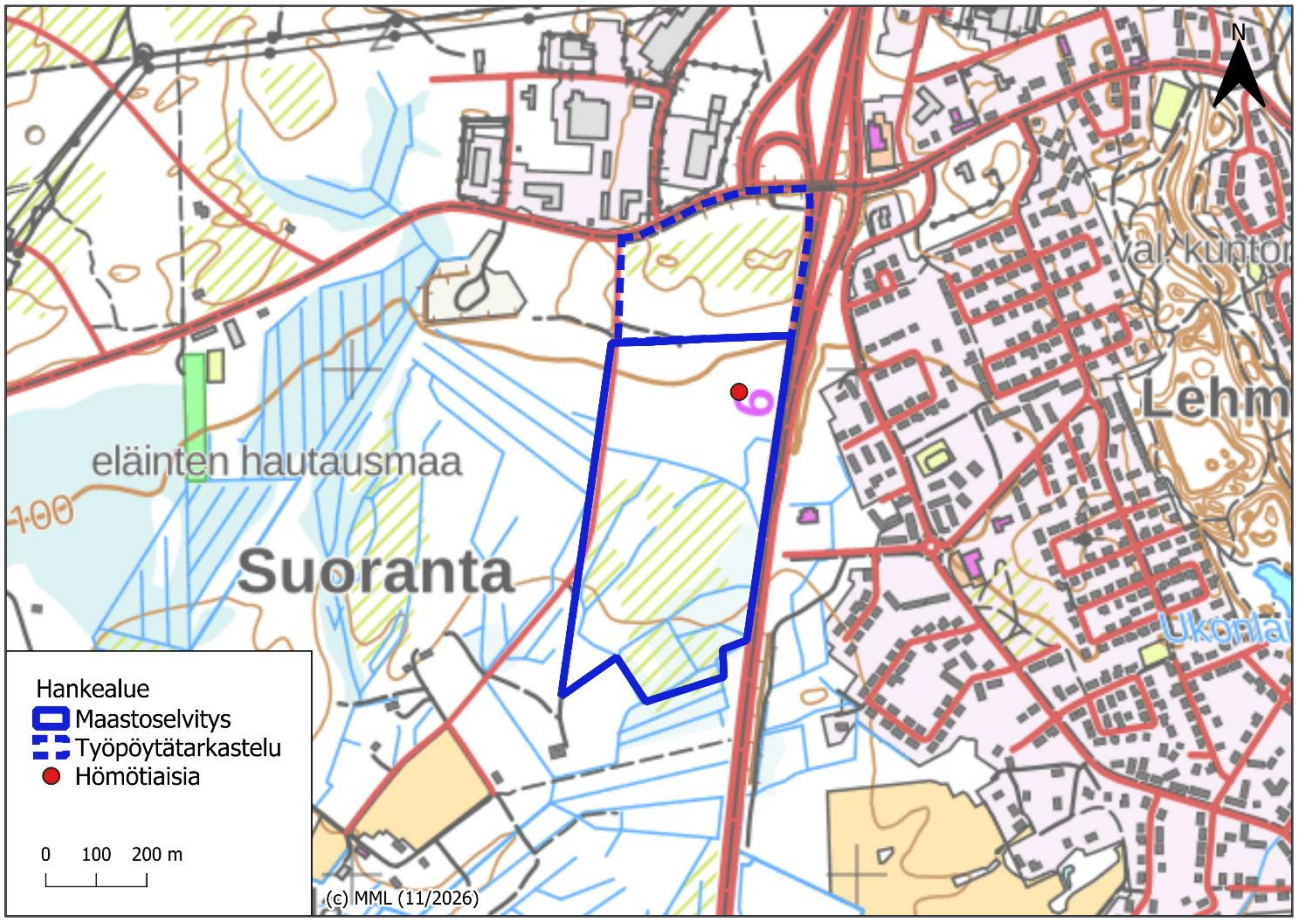
4.2.2. Linnusto

Suomen lajitietokeskuksen tai Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen aineistojen perusteella selvitysalueella ei ole tehty aiempia havaintoja huomionarvoisista lintulajeista. Selvitysalueen välittömästä läheisyydestä alueen itäpuolelta on tehty havaintoja muun muassa tuulihaukasta (*Falco tinnunculus*), metsosta (*Tetrao urogallus*), harmaahaikarasta (*Ardea cinerea)* ja viirupöllöstä (*Strix uralensis*).

Useat pöllölajit suosivat varttuneita metsiä pesimäympäristöinään. Hankealueen metsät ovat suurelta osin nuorta (< 40 vuotta) tai nuorehkoa varttunutta (40–60 vuotta) metsää, joiden valtapuuna on mänty. Selvitysalueella sijaitsee kuitenkin yksittäinen varttuneemman metsän laikku, jossa puusto on 80–100-vuotiasta ja joka voi toimia pöllöjen pesimäympäristönä. Lisäksi selvitysalueen avohakkuualueet voivat toimia pöllöjen saalistusympäristönä.

Pöllöjen tavoin myös päiväpetolinnut voivat pesiä selvitysalueen varttuneemman metsän laikussa ja saalistaa selvitysalueen avoimemmissa ympäristöissä. Lähtötietoaineistojen havaintojen perusteella selvitysalueella voidaan odottaa esiintyvän päiväpetolintuja, mutta tätä ei pidetä erityisen todennäköisenä.

Esiselvityksen maastotöiden aikana alueella tehtiin useita havaintoja erittäin uhanalaisesta hömötiaisesta (*Poecile montanus*) (Kuva 3).

Kuva 3: Esiselvityksen aikana havaittiin useita hömötiaisia.

4.2.3. Lepakot

Suomen Lajitietokeskuksen mukaan selvitysalueelta ei ole tehty aiempia havaintoja lepakoista. Lähimmät lepakkohavainnot sijoittuvat noin 4 kilometrin päähän selvitysalueelta. Alueen ominaispiirteet huomioiden selvitysalueella saattaa esiintyä lepakoita, mutta lepakoille merkittävien kohteiden löytyminen on esiselvityksen perusteella epätodennäköistä. Alue on pääosin nuorta talousmetsää ja avohakkuuta, eikä siellä ole kulkuyhteyksiksi sopivia vesistöjä tai lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia rakennuksia. Maastossa kartoitetun alueen pohjoisosan varttunut ja lahopuuta sisältävässä metsässä voi esiintyä yksittäisiä lepakoille sopivia kolopuita. Lepakoiden vahvan

lainsuojan takia selvityksen tarpeellisuutta suositellaan arvioitavan kaavaprosessin edetessä ja alueen tarkentuessa. Selvityksen tekemistä suositellaan varttuneen metsän alueelle sekä maastossa kartoittamattomalle kaava-alueen pohjoisosalle.

4.2.4. Muut direktiivilajit

Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvaratietopalvelun suurpetohavaintoaineiston perusteella vuosina 2017–2024 selvitysalueen kattavalla 10 x 10 kilometrin ruudulla on tehty yksittäisiä havaintoja susista, karhuista, ilveksistä ja ahmoista. Vuonna 2025 suurpetohavaintoja on ollut suden, karhun ja ilveksen osalta runsaammin, havaintomäärän ollessa suden ja ilveksen osalta enimmillään noin 10 havaintoa vuosittain ja karhun osalta noin 20 havaintoa vuosittain. Kuluneen vuoden aikana Kontiolahden alueelta on tehty kaksi susihavaintoa, 12 karhu havaintoa, viisi ilveshavaintoa sekä yksi havainto ahmasta (havaintoaineisto tarkistettu 27.10.2026). Selvitysalueen sijainti ja ominaispiirteet huomioiden alueen suurpetopotentiaali arvioidaan vähäiseksi ja alueen ei arvioida soveltuvan suurpetojen pesäpaikaksi.

Selvitysalueella ei havaittu karttatarkastelussa eikä maastokäynnillä potentiaalisia liito-oravan, viitasammakon tai saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

5. Yhteenveto

Selvitysalue koostuu pääosin eri-ikäisistä kangasmaan ja turvemaan talousmetsistä sekä avohakkuualueesta. Selvitysalueen maastossa kartoitetulla osuudella havaittiin esiselvityksessä huomionarvoisia lajeja sekä potentiaalia useiden huomionarvoisten lajien esiintymiselle. Jatkotoimenpiteenä selvitysalueen asemakaavoitettavalla osuudella suositellaan tehtäväksi pesimälinnustoselvitys ja kasvillisuusselvitys. Lepakkoselvityksen tarpeellisuutta suositellaan arvioitavan ja mitoitettavan kaavoitettavan alueen rajauksen tarkentuessa.

6. Lähdeluettelo

Birdlife Suomi 2022. Tärkeät lintualueet: IBA, FINIBA, MAALI.

Kontula, T., Raunio, A. (toim.). 2018a. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T., Raunio, A. (toim.). 2018b. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lehtiniemi, T., Toivanen, T. 2013. Lintujen päämuuttoreitit Suomessa – päivitys 2023. Birdlife Suomi.

Luke (Luonnonvarakeskus). 2017–2022. Suurpetohavainnot tietovarantona.

Luke (Luonnonvarakeskus). 2019–2024. Susireviirien tietovarannot.

Maarit Jokinen. 2012. Viitasammakko Rana arvalis Nilsson, 1842. Esiselvitys, SYKE 2012. SYKE.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023

Nieminen, M. & Ahola, A. 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (Rana arvalis Nilsson, 1842). – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 31–34. Suomen ympäristö 1/2017.

Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. http://tun.fi/HR.48, http://tun.fi/HR.64, http://tun.fi/HR.1148, http://tun.fi/HR.1747, http://tun.fi/HR.3211, http://tun.fi/HR.3691 (haettu 5.10.2026).

Valkeajärvi, P. 2014. Metso - Havumetsien lintu. Metsoparlamentti. https://www.metsoparlamentti.fi/Metso_metsonsoidin.pdf